

Šiame numery

Ateitininkija pradeda Kryžių kalno tradiciją Dainavoje.

Anglijoje rastas, o Chicagoje įsi- gytytas senas ir svarbus lituanisti- nės studijos rankraštis.

Lietuviškos studijos skaidrioje Italijoje.

Henriko Nagio nauji eilėraščiai.

Algirdo Landsbergio teatrinis laiškas iš Europos.

Ateitininkų stovyklos programa.

KAZYS BRADŪNAS

Karų, okupacijų ir kitokių ne- gandy šimtmečiais niokojama Lietuva yra netekusi neįkainojama- mos vertės savo kultūrinių lobių. Kiek archyvų, bibliotekų ir rank- raštynų buvo sudeginta, užpuoli- kų kaimynų išgrobstyta ir išai- vežta, kiek dailės vertybių atsidū- rė svetimųjų kraštų muziejuose! Ir taip kultūrinių turtų naiki- nimo ar netekimo nelaimės vis ir vis beveik periodiškai karto- josi nuo pat pirmosios ir siaubin- gosios maskolių invazijos Lietu- von 1655 metais.

Ne vieną kartą ir mes patys buvome gerokai kalti, per mažai dėmesio skirdami kultūrinių ver- tybių apsaugai. Ir tai dar visai netolimoje praeityje. Sakysim, nepriklausomybės metais, prave- dant žemės reformą, domėtasi tik dvarų žemėmis, visai ranka nu- mojant į tai, kas šimtmečiais bu- vo krauta po tų dvarų stogu. O ten gi buvo ir brangių bibliote- kų, ir ypač sienas puošiančių vertingų dailės kūrinių. Bet ar kam tai rūpėjo? Rūpėjo, tik ne mums. Greit rečiau ir brangiau- si paveikslai, niekieno nekludo- mi, atsidūrė kaimyninėje Lenki- joje ir toliau Vakarų Europoje, kur jie ir šiandien turtina anų kraštų dailės muziejus. O kokie gi būtų buvę pačios Lietuvos dai- lės galerijų turtai, jeigu būtų lai- ku apsižiūrėta ir akiai neišsikibta vien tik į materialines gėrybes!

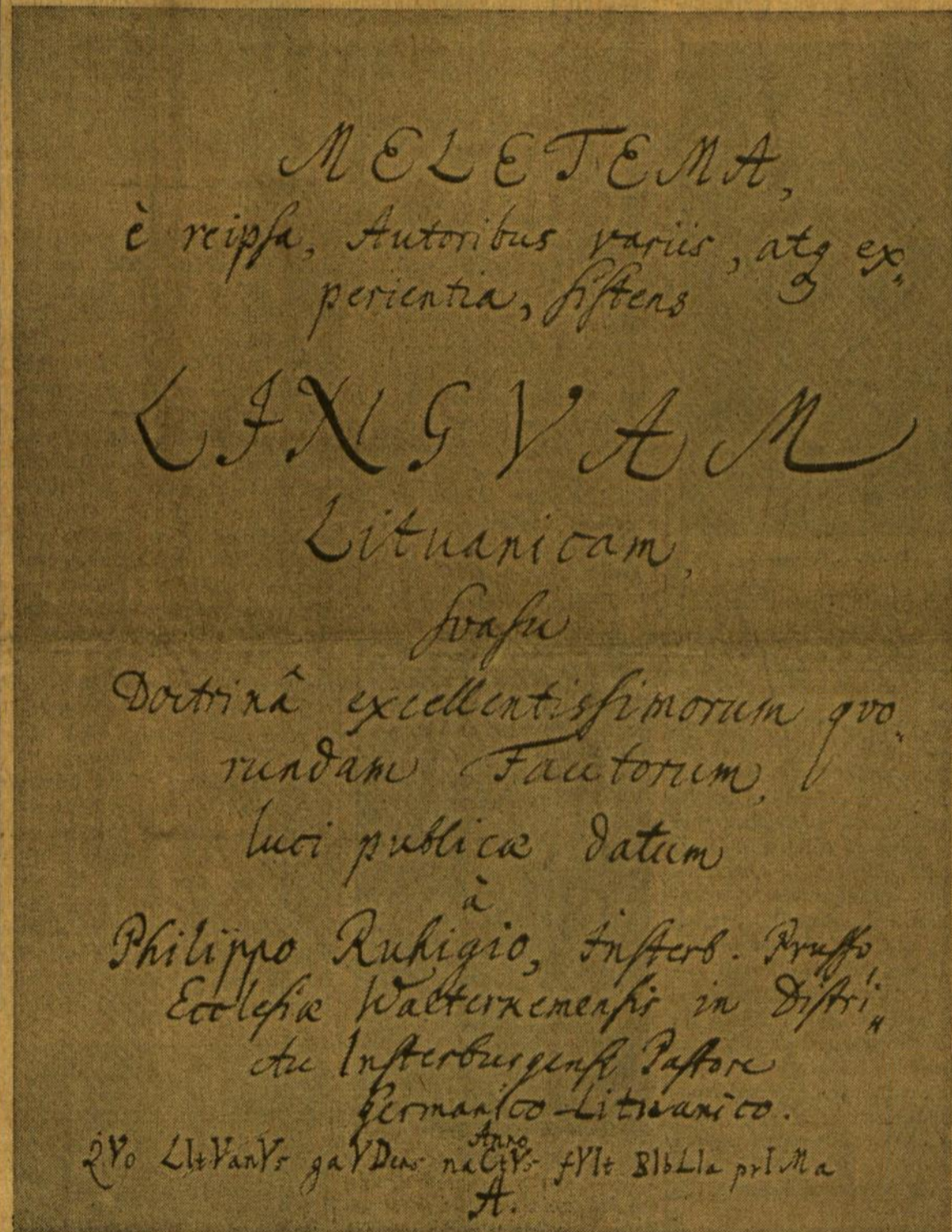
Deja, išsivijoje didžia dalimi einama tuo pačiu keliu. Galvo- trūkiais perkamos žemės, rezii- dencijos (atsargiai — nepava- dink jį tėvų papročiu tik na- mais!) ir kitų kitokie objektai. Bet tik ne kultūrinė vertybė, o ypač dar tokia, kuri amžių ne- ganduose buvo iš mūsų rankų iš- sprūdusi, ir dabar, pragai pasitai- kius, vėl galinti grįžti lietuviš- kon pastogėn. Kiek šiandien pi- ningingoje išsivijoje yra tokių kaip Kazys Varnelis ar Bronius Kviklys, kurie, nesigirdami nei vilomis, nei akrais, atkakliai ie- ko, jeigu reikia ir perka visa tai, kas lietuvių tautos ir kultūros is- torijai yra brangu ir ko praeity- je buvo netekta.

O prarastų, dingusių ir vėl at- kastų, mūsų tautai brangių kul- tūrinių vertybių pasaulinėse šių turtų varžytinėse laiku nuo laiko pasirodo apšėtai. Tokius faktus visą laiką akylai seka Chicagoje gyvenantis, žinomas mūsų daili- ninkas prof. Kazys Varnelis. Da- lyvaudamas tarptautinėse šių rankraščių bei knyginių rete- nybių varžybose, jis savo biblio- tekoje yra sutelkęs neįkainojama- mos vertės senųjų įvairiausių li- tuanistikos leidinių. O Lietuva liečianti ir šimtmečius apimanti Varnelio kartografijos kolekcija yra viena iš plniausių.

Šiomis dienomis jo senųjų rankraščių rinkinys praturtėjo pačiu brangiausiu, lig šiol tik ži- notu, bet niekieno nerastu ir ne- matytu. Tai Pilypo Ruigio loty- niškosios studijos apie lietuvių kalbą rankraštis, parašytas aš- tuoniolikto amžiaus pачioje pra- džioje. Kaip žinome, vėlesnė vo- kiškoji šios studijos atspausdin- ta versija Vakarų Europoje pir-

Atkastas lituanistinis lobis

Anglijoje rastas, o Chicagoje įsi- gytytas niekieno nematytas 18-tojo amžiaus pradžios lituanistinės studijos rankraštis

Pilypo Ruigio (1675-1749) lotynų kalba parašytos lituanistinės studijos titulinis puslapis originalaus dydžio.

moji išgarsino lietuvių kalbą ir ypač mūsų liaudies dainas. Stu- dijoje pirmą kartą buvo paskelb- tos trys lietuviškos dainos, ku- riomis susidomėjo ir kuriomis grožėjosi Lessingas, Herderis, Goethe, Schilleris ir kt. Čia turima galvoje 1745 m. išleistas Ruigio lietuvių kalbos tyrinėjimas: "Be- trachtung der litauischen Spra- che in ihrem Ursprunge, Wesen und Eigenschaften".

Ankstesnė lotyniškoji Tyrinėji- mo versija buvo parašyta 1708 m. ir dedikuota Dovydui Vilkiui (Wilkins), Klaipėdoje gimusiam mažlietuviui, atsidūrusiam Ang- lijoje, tapusiam ten anglikonų vyskupu, garsios Lambeth biblio- tekos vedėju ir aplamai vienu švietusių 18 amž. Anglijos kultū- rinio gyvenimo žmonių. Lotyniš- koj studijoj jos eiliuotoji dedika- cija yra parašyta lietuviškai. De- dikacija kaip tik yra autoriaus kreipimasis į savo tautietį Vilką, tikintis, kad, jam padedant, stu- dija Anglijoje bus išleista. Be-

abėjo, Ruigys rankraštį jam ir

nusiuntė. Tačiau dėl nežinomų priežasčių studija nebuvo išleista, ir jos rankraštis buvo dingęs iki pat šių metų.

Dabar Kazio Varnelio įgytas šios rankraštis yra 110 ranka ra- šytų puslapių. Lotyniškasios jos tekstas mirgėte mirga lietuvių kalbos žodžiais, kurie lyginami su lotynų, graikų ir kitomis kal- bomis. Apšėtai tekstan įpinta ir lietuviškų patarlių bei priežodžių, kurie visur užrašomi lietuviškai, greta duodant ir lotyniškuosius vertimus.

Lotyniškosios studijos tekstas daug kuo skiriasi nuo vėlesnės vokiškosios. Štai tik vienas pavyz- dys. Vokiškoje versijoje buvo atspausdintos anos garsiosios trys mūsų liaudies dainos pirmūnės: "Ankstū rytą rytužėl", "Aš tu- rėjau žirgužėl" ir "Aš atsisa- kiau savo močiutei". Lotyniš- kam studijos prototipe "Ankstū rytą rytužėl" dainos nėra. Vie- toj jos yra kita, prasidedanti ši- taip: "Selmiai lenkai į krygę jojo, / Mano broleli drauge viliojo". Ži-

noma, visos dainos gretimai iš- verstos ir į lotynų kalbą.

Šios studijos rankraščio atiden- gimo ir jo išsijimo istorija taip- gi yra be galo įdomi. Dabar, kal- bantis su rankraščio savininku prof. Kaziu Varneliu, sužinota, kad jam gerai pažįstamas New- berry bibliotekos Chicagoj kartog- rafijos skyriaus kuratorius, žino- damas, kad Varnelis domisi litu- anistika, pastebėjęs Sotheby var- žytinių kataloge Ruigio rankraš- čio fotografiją bei aprašymą, at- siuntė Varneliui katalogo foto- statinę kopiją. Ir kur čia nebus įdomu, kad lituanistinis manu- skriptas Londone (Anglijoj) par- duodamas iš varžytinių š. m. lie- pos 8 d. Tada Kazys Varnelis tuoj pat susisiekią su Nebenzahl firma Chicagoje, kuri yra viena iš 50 pasaulyje svarbiausių anti- kvariatų, besispecializuojančių senųjų knygų ir kartografijos sri- tyse. K. Varnelis paprašo, kad firma per savo agentą Londone dalyvautų varžytinėse jo vardu.

Reikėjo veikti greitai, kad

rankraštis, išgulėjęs apie 250 me- tų mums visai nežinomose anglų bibliotekose, vėl nepradingtų šimtams metų. Tačiau, nežiūrint visų pastangų, K. Varnelis varžy- tinėse pralaimėjo. Nežinomo pir- kėjo agentas įkėlė aukštesnę kai- ną. Tik to agento pirkėjas, mūsų laimei, persigalvojo ir rankraščio atsisakė. Tokiu būdu Varneliui buvo pasiūlyta rankraštį perimti tiesiai iš ano nežinomojo pirkėjo agento.

Tiesa, pinigai išaugo dideli. Ir čia vienam K. Varneliui buvo ne- pakeliamai sunku. Tačiau, nė sekundės dėl pirkinio neabejoda- mi, pagalbom ateina Gabrielės ir Kazio Varnelių bičiuliai dr. Min- daugas ir Austė Vygantai, prisidėdami stambesne suma, nes čia jau buvo ne poros šimtų, bet ke- letos tūkstančių reikalas. Visoj tof istorijoje prof. K. Varnelis neuž- miršta ir dr. Vinco Maciūno, mū- sų senosios literatūros žinovo, ku- riam šios akcijos metu kelis kar- tus skambina į Philadelphia, ieškodamas patarimo ir padrasi- nimo. Pagaliau visa įtampa pasi- baigė tuo, kad šiandien studijos rankraštis jau yra Chicagoje, prof. Kazio Varnelio rankašty- ne.

Anot K. Varnelio, savaime su- prantama, kad manuskriptas įgy- tas tam, kad mūsų mokslininkai galėtų juo naudotis ir įnešti nau- jos šviesos į 18 šimtmečio litua- nistikos mokslo tyrinėjimus. Prof. V. Maciūnas, labai nudžiugintas šio rankraščio išsijimu, jau suti- ko "Draugo" kultūrinio priedo puslapiuos plačiau apie tai para- šyti, kai tik gaus manuskripto fo- tografines kopijas. Tikimasi, kad į šio rankraščio studijas išsijungs ir daugiau lituanistų.

Šiandien jau žinoma, jog viso rankraščio fotografines kopijas artimiausiu laiku bus padarytos keliuose egzemplioriuose, kad rankraštis kuo plačiausiai būtų prieinamas lituanistams. Varnelio žodžiais, pirmasis fotografinis egzempliorius bus skiriamas dr. Vincui Maciūnui. Kiti egzemplio- riai bus pasiūti Vilniaus univer- siteto mokslinei bibliotekai, o taip pat Lietuvių mokslo akade- mijoms Romoje ir Vilniuje.

Ir taip Pilypo Ruigio šimtme- čius dingęs rankraštis vėl yra galutinai grįžęs į lietuvių rankas. Grįžęs tolimais ir aplinkniais ke- liais. Po amžių miego nežinomoj Anglijos bibliotekoj, atominio amžiaus sprausminiu perskridęs Atlantą ir čia, Varnelių ir Vy- gantų rūpesčiu, nusileidęs Chica- goje, lietuviškon bibliotekon. Tuo buvo lyg ir įvykdytas studij- os dedikacijos gale kukliai auto- rias išreikštas pageidavimas:

"Ar tiks ar netiks, siunčiu. Imk meiliai tautai,

Jei darbas to neverts, man vėl parsiusyk čionai".

Kertinė paraštė

ATEITININKIJA PRADEDA KRYŽIŲ KALNO TRADICIJĄ DAINAVOJE

Kai prieš kelerius metus, oku- pantai pakartotinai iškirto ir buldozeriais išvertė šimtus kry- žių garsiajame Kryžių kalne, Jur- gaičiuose, šioje Kertinėje paraš- tėje buvo iškelta idėja atkurti Kryžių kalną išsivijoje. Konkre- čiai buvo siūlyta ir vieta — Dai- navos stovyklavietė. Mintis susi- laukė gyvo atgarsio. Gauta apš- čiai laišku, entuziastingai prita- riančių tokiam projektui.

Štai net nuo Pacifiko pakran- tės Daumantas Čibas tada redak- cijai rašė: "Dainavoje nesu bu- vęs ir visai nežinojau, kad ten yra Kryžių kalnai tinkama kal- va. Gerai, kad ją nurodėt. Labai norėčiau pats pirmas ten kryžių pastatyti. Išsivaizduoju, kad kry- žių statyme išsivystytų ir šioks toks lenktyniavimas. Neabejoju, kad Dainavos Kryžių kalne ir to- limių vietų lietuviai norėtų statyti savo kryžius. Vieni juos patys at- vežtu, o kitiems būtų patogiau, kad kas apsimtų už atlyginimą artumo, padainavų, padirbtū. Toks kalnas kiekvienam lietuviui sukeltų šventos vietos pagarba, kai skaitytum kryžių įrašus su vardais Kalantos, Stonio, An- driuškevičiaus ir daugelio kitų, visiems brangių ar tik saviškiams žinomų kankinių. Nekantrau- damas laukiu, kaip į projektą at- silieps patys dainaviečiai — Dai- navos savininkai. Jei išgirstumėt daugiau ką apie to sumanymo svarstymą, prašau, rašykite. To- kiam žygiui išjudinti reikia pa- kartotino priminimo ir padrasi- nimo. Tebūnie naujasis Daina- vos šventkalnis kaip stiprus atkir- tis okupantų sauvaliavimui".

Tačiau ėjo mėnesiai ir metai, o niekas nesimėję konkrečių dar- bų Kryžių kalno Dainavoje re- alizavimui. Ir štai ateitininkija, šiemet minėdama organizacinio gyvenimo 65 metų sukaktį, savo paminkliniu kryžių nutarė pradė- ti Kryžių kalno Dainavoje tradi- ciją. Kaip Ateitininkų Federaci- jos Kryžių ruošos komisija spau-

doje informuoja (Draugas, š. m. liepos 26 d.), kryžius ten bus kal- ne pastatytas vykstančios ateiti- ninkijos jubiliejinės stovyklos metu (š. m. rugpjūčio 24 d. - rugsėjo 1 d.). Milžiniškas 19 pė- dų aukščio raudonmedžio kry- žius, padarytas meistro Antano Poskočimo, šiuo metu jau yra nuvežtas į Dainavą ir laukia iš- kilmingos Kryžių kalno atidary- mo dienos.

Ateitininkų Federacijos dva- sios vadas kun. Stasys Yla šį Kryžių kalno projektą spaudoje taip aptarė: "Liaudies kryžių is- torija yra mūsų kultūros, meno ir sykiu mūsų religinio charakterio istorija... Galima išsivaizduoti, koks pasidarytų Dainavos Kryžių kalnas su laiku atrakcijos centras turistams, žurnalistams ir TV re- porteriams. Tas Dainavos kalnelis prabiltų visos kovojančios ir kryžiuojamos Lietuvos vardu. Jis būtų ir mums dalis savos Lietu- vos ir jos Golgotos" (Draugas, 1975.VII.26).

O ypač malonu, kad šis Kry- žių kalno projektas Dainavoje ri- dro platų atgarsį ir širdingą pra- tarimą jaunime, kurio daugeliui Dainava yra virtusi antrąja tėviš- ke. Iš arčiau sėbtint jau vien Chi- cagos studentų ir moksleivių nuo- taikas, jaudinančiai džiugu bu- vo matyti, kaip jie savo tarpe en- tuziastingai tuo reikalu kalba ir ne trafaretine, bet naują Kryžių kalno Dainavoje idėją priima kaip savą, juos uždegančią, juos keliančią.

Daug kas ir dabar, apsilankęs Dainavoje, sako, kad visas sto- vyklavietės gamtovaizdis daug- kuo primena Lietuvą. Tačiau kai ant peizažą dominuojančio kal- nelio iškilis ir aukštų kryžių si- luetai, Dainava tikrai virst akiai neatskiriama toli palikusios ir čia atkeltosios Lietuvos dalimi.

k. brd.

Lietuviškųjų studijų savaitė skaidriojoje Italijoje

Turint galvoje šiemetinius šventuosius metus, pernai rudeni buvo nusistatyta šios vasaros Lietuviškųjų studijų savaitė su ruošti prie Romos Frascaty. Tačiau, kai paaiškėjo, kad iš Romos lietuvių neįmanoma sudaryti komisijos, kuri rūpintųsi administraciniais savaitės reikalais, terminai atrodė tiek uždelsti, kad šiemet bus neįmanoma su ruošti šio tradicinio Europos lietuvių kultūrinio sąskrydžio dėl reikalingų patalpų stokos. Iš šios beveik beviltiškos situacijos išgelbėjo Tėvas T. Ereminas iš Domodosalos (Siaurės Italijoje). Jis netikėtai greitai ir už nebrangią kainą rado labai gražias patalpas Santa Maria kolegijoje Verbanijos-Palencos mieste prie Lago Maggiore. Todėl šios vasaros lietuviškųjų studijų moderatorius Vincas Natkevičius (Vasario 16 gimnazijos direktorius) dar suspėjo sutelkti reikalingą paskaitininkų skaičių, ir šis kultūrinis sąskrydis galėjo įvykti liepos 10-17 dienomis. Tai buvo viena gražiausių studijų savaičių Europoje.

Grožis ir revoliucija

Pirmiausia Savaitė buvo graži gyvenamąja vieta ir gamtinė aplinka. Nors Lago Maggiore gal nėra toks skaitus, kaip Šveicarijos Keturių kantonų ežeras, kur vyko pėnų Savaitė, tačiau kultūrinė aplinka prie Lago Maggiore intensyvesnė. Vien Verbanijos miestelio pakrantė paežerėje akis žavėjo tiesia linija išrikiuotais dideliais oleandru medžiais, kurie žydėjo baltais, gelsvais, rausvais ir raudonais žiedais. Kas per popietes nenorėjo maudytis, arba važinėti laivu ežere, tas galėjo vaikščioti didžiojo ežero pakrante, arba ten gurkšnoti vesius gerimus, arba gėrėtis skaisčiais žiedais gausiai išsiūpuosiais oleandru medžiais.

Ir savo svarbiausia dalimi — paskaitomis — Studijų savaitė praėjo gražiai: paskaitų pobūdis buvo darniai išbalansuotas, jų nereikėjo sukeitinėti vietomis, nes joks prelegentas nesivėlavo. Tik, galia, jie ne visi išbuvo iki galo, o vienas antras kiek kitaip pavadino savo paskaitos temą, negu ji buvo paskelbta kvietime.

Šios vasaros Liet. studijų savaitė prasidėjo ne tik grožio, bet ir revoliucijos ženkle, nes pirmosios dvi paskaitos buvo skirtos revoliucijos temoms. Prisimenant Rusijos 1905 m. revoliuciją, kuri atnešė Lietuvai nemažai laisvų, pirmiausia dalyviai buvo supažindinti su revoliucijų prigimtimi. Jos "sociologija" atliko vienas mėgstamiausių Studijų savaitės paskaitininkų, sociologijos dėkta- ras K. J. Ceginskas, kalbėdamas tema: "Ar paseno revoliucija?" Atsakęs, kad šis klausimas nėra retorinis, ir davęs revoliucijos sampratą, prelegentas ilgėliau sustojo prie revoliucijos priežasčių. Kad revoliucija įvyktų, pagal Dr. Ceginską, reikia trijų svarbių priežasčių: 1. daugiopos krizės krašte; 2. nenualaidžios trumparegės valdžios, kuri nemato krizę, arba nenori nieko keisti krizėms pašalinti; 3. revoliucijos sukėlėjų, kurie imasi prievartinę priemonių netikusiai valdžiai pašalinti ir geresnei santvarkai įvesti. Žiūrėdamas į revoliucijos tikslus bei jų vykdytojus, dr. K. Ceginskas nurodė bent šešias revoliucijos rūšis: 1. gaivalinius masių sąjūdžius (kaip kaimiečių sukilimai); 2. utopinės revoliucijas; 3. anarchištes revoliucijas; 4. tautines revoliucijas (kaip

Didž. prancūzų revoliucija); valstybinius perversmus; 6. partizaninius karus.

Nors ir pasisekusios revoliucijos dažnai savo tikslų nepasiekia, tačiau prelegentas buvo nuomonės, kad revoliucija, kaip visuomeninio bei politinio gyvenimo veiksnys, nesenia, nors pasensta ir keičiasi revoliucijos šūkiai.

Gaivalinės su tautiniu atspindžiu revoliucijos pavyzdį nagrinėjo Freiburgo universiteto doktorantas (jauniausias paskaitininkas) Petras Nevulis, kalbėdamas apie Lietuvoje pasireiškusią

Dr. K. J. Ceginskas

sią Rusijos 1905 metų revoliuciją, nuo kurios šiemet 70 metų. Paanalizavęs miesto darbininkų-proletarų bei valstiečių darbininkų, mažųjų ir vidurinių socialinius - ekonominius stovius, P. Nevulis įtikino, kad 1905 m. revoliucija turėjo rimtas socialines priežastis. Jai politinį pobūdį stengėsi suteikti švietuliai, nors šie ir nesutarė dėl tikslų. Revoliucijoje dalyvavo ir politinės partijos (socialdemokratų, komunistų, demokratų), tačiau dėl jų silpnumo jų įtaka nebuvo stipri, nors dabar kai kurios partijos, ypač komunistai, savo vaidmenį gerokai išpučia ir tuo didžiuojasi. Tas jų vaidmuo ypač mažas buvo Lietuvoje, kur stipriausia partija buvo socialdemokratų. Šių nutarimai pateko ir į Didžiojo Vilniaus seimo rezoliuciją, kurioje buvo reikalaujama Lietuvai autonomijos drauge su kitomis tautomis.

Per diskusijas po Nevulio paskaitos dar labiau išryškėjo, kad 1905 m. revoliucija turėjo didelę reikšmę Lietuvai, nes ji gavo laisvų, kokių anksčiau Rusijos imperijoje neturėjo. Tada Lietuva pajuto savęs sąmonę kaip organinį socialus vienetas. O ne vienam studijų dalyviui buvo malonu pajusti, kad P. Nevulio asmeny bresta naujas paskaitininkas, nes jo šiemetinė paskaita buvo geresnė už pernykščią.

Aušros Marijos ir Jono Jurašų dienos

Šeštadienio ir sekmadienio priešpieštis (VII.12-13) buvo skirtos neseniai iš Lietuvos ir Vakarų atvykusiems Jurašams. Jų paskaitos Studijų savaitės dalyvių didžiūmai, tur būt, atrodė kaip dabartinės Lietuvos prabilimas (tokiu sveikinimu ir pradėjo savaitę paskaita Jurašienė). Tačiau pirmasis į dalyvius prabilo Jonas Jurašas, lig 1972 m. vasaros būvęs Kauno teatro meno vadovas.

Kalbėdamas apie "Teatrą dabartinėje Lietuvoje", jis pirmiausia pavadino teatrą visuomenės nuotikos barometru, kuriame

atsispindi, kad ir netobulai, lietuvių dvasiniai siekimai ir kompartijos interesai. Nors patys teatrai dabar giriasi savo kiekybiniais rodikliais, tačiau žiūrovai dabar veržiasi į teatrą, ieškodami kokybės, kaip dvasinės atgaivos nuo melagingos aplinkos. Kitoks stovis buvo iki 1960. Tada teatre buvo didelė krizė. Iš to laiko, kai Kauno teatro direktorium buvo Kupstas, pasakojamas šitoks atsitikimas. Prieš kažin kokią režimo šventę buvo statomas rusiškos propagandos spektaklis. Į jį atvyko tik trys žiūrovai. Po pirmo veiksmo vienas jų kažin kur dingo. Kupstas įskė jį surasti, suvarė į salę teatro tarnautojus, ir pjesė šitaip buvo suvaidinta iki "pergalės". Dabar žmonės veržiasi į teatrą, išpirkdami bilietus metams į priekį, nes ieško dvasinės atgaivos nors tarp eilučių ir gestų. Šitaip yra buvę su Just. Marcinkevičiaus "Mindaugu", K. Sajos "Mamutų medžioklė", Glinskio "Grasos namais", J. Grušo "Barbora Radvilaite".

Trumpai charakterizavęs lietuviškus teatrus, veikiančius Vilniuje, Kaune, Panevėžy, Klaipėdoje, Šiauliuose ir kitur (liaudies teatrus), J. Jurašas plačiau sustojo prie kompartijos reikalavimų, besireiškiančiais nematomais velniškais varžtais bei cenzūra. Kol dramaturgo kūrinys patenka į atvirą sceną prieš žiūrovus, jis turi praėti sunkiai įsivaizduojama

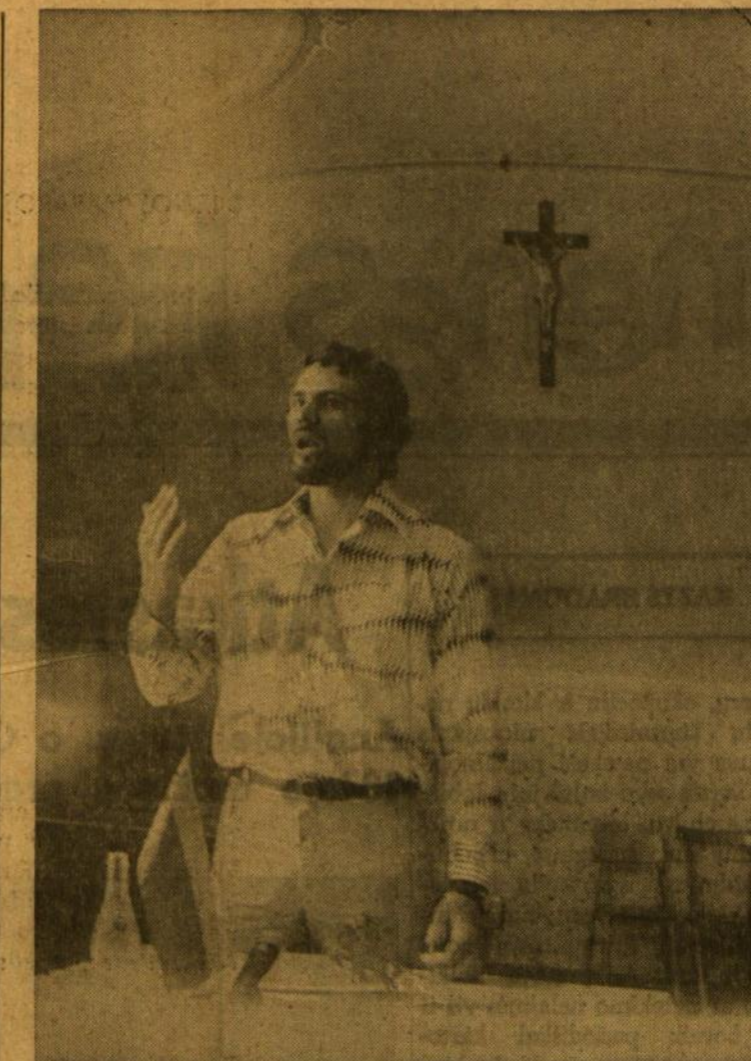

Petras Nevulis

ma kontrolės aparatą: režisieriaus, Kultūros ministerijos, Glavlit, kompartijos arba jos jačekikos teatre, meno tarybos ir pagaliau pro Maskvos atstūnčiamus slapto kontrolierius. Kaip Jurašas surpžisuota Sajos "Mamutų medžioklė" po vieno sezono buvo išimta iš repertuaro dėl Maskvos atsiųsto ruso kontrolieriaus, kuris lietuviškai nesupranta, prelegentas pavaizdavo detaliau. Jam atrodo, kad dabar reikia stebuklo, kad geras kūrinys išeitų į sceną kompartijos cenzūros nesužalotas. Juk ir pats Jurašas buvo atleistas iš teatro, kad protestavo dėl įsakymo žaloti savo surežisuotą J. Grušo "Barbora Radvilaite".

Ar galima kūryba nelaisvėje?

A. M. Jurašienė savo paskaitos temą pakeitė. Užot kalbėjusi apie jaunuosius rašytojus tėvynėje, ji mėgino atsakyti į klausimą: "Ar galima literatūrinė kūryba dabartinėje Lietuvoje?" Tai svarstydama, prelegentė palietė kelis atvejus. Vienas jų — pagunda, kuri ypač gyva buvo pokario okupacijos laiku nepriklausomos Lietuvos rašytojams, kaip ilgą laiką elgėsi rusų Spženicinas

Europos lietuvių studijų savaitėje Italijoje kalba režisierius Jonas Jurašas.

— kurti sau, slaptiems stalčiams, nieko neskelbiant viešai, nes be melo prisitaikyti prie kompartijos reikalavimų neįmanoma. Bet rašytojas kuria ne vien sau, bet ir savo tautiečiams. Taigi jam tylėjimas reiškia ne tik savęs slėpimą, o nieko neskelbdami jauni rašytojai pasilieka, kaip neegzistuojantieji, negali savo talento patikrinti. Po karo senieji rašytojai buvo panašiam stovy. Jų ne vienas galų gale mėgino prisitaikyti. Tiesa, gal būtų buvę geriau, jei Mykolaitis - Putinas nebūtų paskelbęs savo "Sveikinu žemę". Tačiau šis prisitaikymo rinkinys jam atvėrė duris vėlesniems, geresniems kūriniams.

Ir J. Grušas daug metų nerąžė arba negalėjo rašyti. Bet vieną dieną jis atėjo į "Grožinės literatūros leidyklą". Buvo liūdna ir jį žiūrėti. Jį suvargusį redaktorius tiesiog mokė, ką jis turįs išbraukti, ką kitaip pasakyti. Žinoma, jam buvo sunku. Bet jis pamėgino prisitaikyti, parašydamas silpnų dalykų. Bet vis dėlto vėliau jis surado spragą sukurti stiprių dramų, kurios išliks. Ar būtų geriau, jei jų nebūtų? Pa-

Aušra Marija Jurašienė

našiai buvo ir su Miškiniu, grįžusiu iš Sibiro tremties. Jei jis nebūtų parašęs partijos linijai atitinkančių eilėraščių, jis nebūtų galėjęs vėliau pakartoti savo jaunystės eilėraščių. Ar jis per brangiai užmokėjo savo sąžinėje?

Laisviau savy jaučiasi komunistiniai rašytojai. Sakysim, toks Ed. Mieželaitis. Jis dabar yra nusirašęs, smukęs. Tačiau seniau jis buvo sukūręs gerų eilėraščių. Gavęs Lenino premiją, jis pasidarė galingas, prieš kurį lenkias net rusai. Kad ir toks būdamas, jis padaro ir gero — ne vienam jaunam rašytojui yra padėjęs iš-

eiti į viešumą. Geresnis poetas Justinas Marcinkevičius. Jis yra parašęs partinių raštų, bet ir pasiekęs kūrybinių laimėjimų. Jis dabar gali pasisakyti ir parašyti raštų. Ar būtų geriau, jei tikri rašytojai nesitaikytų ir negalėtų nieko paskelbti? Juk tada lietuvių raštija užplūstų vieni grafo-manai. Dabar tarp 200 Lietuvių rašytojų sąjungos narių yra apie 20 proc. tikrų rašytojų, kurie stengiasi gaivinti Lietuvos kultūrinį gyvenimą ir paliudyti savo laiką be melo.

Kadangi niekas tikrai nežino, kas yra socialistinis realizmas, kurį vairoja kompartija, atsiranda rašytojui oficialiai neįdarytų spragų, pro kurias jis gali prasprukti, savęs neprievartaudamas ir nemeluodamas. Tokie buvo Chruščiovo laikai, kada bei ypatingo taikymosi apie 1960 m. viešai pasirodė Aputis, Geda, Glinskis. Vėliau atėjuslems į literatūrą, aplinkybės susikomplicavo. Tokioj padėty atsidūrė Tomasa Venclova, nors apskritai patiems jauniems, kurie laisvo gyvenimo visai nepažino, prisitaikymas prie socialistinio realizmo gal nepažadina per aštrų sąžinės konfliktą. Juk dabar mokyklose jaunuoliai pratunami prie kompromisų, kaip viešai rašyti ir kalbėti. Be abejo kompromisai kūryboje yra nesimpatiški. Bet tarp skruzdėlyno mažu gal išaugs vienas antras didelis kū-rėjas, kuris dėl savo talento yra pajėgus matyti ir jausti tikrovę plačiau ir giliau. Be abejo, šitame sovietiniame skruzdėlyne yra tokių, kurių nebeįsiekia tiesos balsas. Tai sako, kad literatūrinė kūryba tiesą mylintiems rašytojams sukelia daug skausmo ir reikalauja aukų. Kaip sunku kartais būna tikram rašytojui, Jurašienė paliustravo J. Grušo paskiausiu atveju.

Jis parašė gerą dramą "Pijus nebuvo protingas" (ji jau dveji metai vaidinama Panevėžio teatre). Autorius jų turėjo taisyti bent aštuonis kartus, kol iš šurprios dramos psichiatrinėje ligoninėje išėjo beveik musihols su linksmais veikėjais. Tik šitaip nulygintas kūrinys galėjo praėiti pro įvairių cenzorių varžtus visai ir nežlugo. Kalbėdamas apie kompartijos statomas kliūtis ir varžtus, vienas lietuvių rašytojas yra šitaip pasakęs: "Reikia pabūtuoti viešai raudoną vėliavą, kad galėtum išleisti savo veikalą". Bet ar šitoks elgesys nesu-laužo pačių kūrėjų? Melu pagrįstoje santvarkoje, Jurašienės nuo-

monė, į šitą klausimą apskritai atsakyti negalima. Zaidimo taisykles ir atsakymus čia turi susirasti kiekvienas asmeniškai.

Tarp pasaulinės politikos girny

Po Jurašų paskaitų buvo paskirtas visas vakaras jų sukeltoms mintims apsvarstyti. Paklausimų buvo daug, bet prelegentai į juos atsakinėjo, beveik neišidami iš savo paskaitų minčių. Pralaidžiant čia tas diskusijas, reikia bent keliais žodžiais prisiminti tris pusiau politines paskaitas, per kurias žvelgta į Lietuvą tarp pasaulinių galiūnų. Dr. Albertas Čerutis (iš Šveicarijos), kalbėda-

mone, į šitą klausimą apskritai atsakyti negalima. Zaidimo taisykles ir atsakymus čia turi susirasti kiekvienas asmeniškai.

DR. ANNA BALIUNAS
2858 West 63rd Street
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLES LIGOS
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akuserija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel LU 5-6446
8007 W. 83 Pl., Justice, Ill. 599-0500
Prima ligonius pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti 374-8012

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
Marquette Medical Center
6132 So. Kedzie Ave.
Val.: pirm., antr., ketv. ir penktad. 6 iki 7:30 val. vakaro.
Šeštad. nuo 2 iki 3:30 val.
Pagal susitarimą.
Ofiso telef. WA 5-2670
Rezid. tel. WA1300 5-3046

DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm., ketv. 1 iki 7 popiet.
antr., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus

DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
3709 West 51st Street
TEL. GR 6-3400
Val.: pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penktad. 10-4, šeštad. 10-3 val.

DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGAS
Specialybė — Nervų ir Emocinės Ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą
Rezid. tel. — GI 8-6873

DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
3122 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti: MI 2-0901.

DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akis Ligos
3907 West 108rd Street
Valandos pagal susitarimą
Ofiso telef. PR 8-2220

DR. JANINA JAKSEVIČIUS
JOKIA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad. antrad., ketvirtad., ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak. Šeštad. nuo 1 iki 4 val.

DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. A. V. JUCAS
480-4441 — LO 1-4605
Jei neatliepia 561-1070
ODOŠ LIGOS — CHIRURGIJA
Ofisai: 1002 No. Western Avenue
5214 No. Western Avenue
Valandos pagal susitarimą

DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cleero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

DR. TERESE KAZLAUSKAS
VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
8755 W. 143 Street
Orland Park, Ill. 60462
Tel. 340-0887
Valandos pagal susitarimą

DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cleero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak.
Išskyrus trečiadienius
Šeštadieniais 12 ir 4 val. popiet.

DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvius gydytojas)
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. Šeštad. 12-2 val. p. p. trečiad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGAS
KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGOS
SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 val. iki 1 val. popiet.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rezid. telef. 239-2919.

DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-oje ir Campbell Ave. kampas)
Val.: pirmad., antrad., ketv. ir penkt. Nuo 8 iki 7 val. p. p.
Tik susitarus

DR. ROMAS PETKUS
AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA
Ofisai:
111 N. WABASH AVE.
4200 N. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLECKAS
OPTOMETRISTAS
(Kalba lietuviškai)
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses"
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, POSLES IR PROSTATOS CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet.
ir ketv. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 446-5564

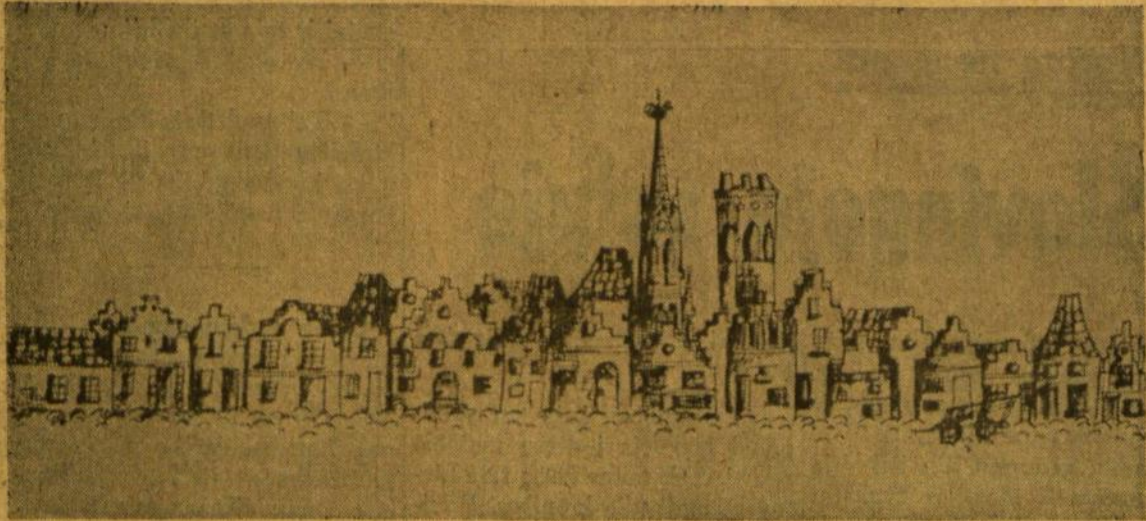
DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4258 W. 63rd Street
Ofiso tel. RE 5-4410
Rezid. GI 6-0617

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisai ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. Pilspect 8-1223.

DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val.: pirm., antrad., ketv. ir penktad. 9-5 ir 6-7 — Iškanto susitarus

DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet.
Treč. ir šeštad., pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOPA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6234 S. Narragansett Avenue
Val.: pirm., antr., ketv. 9-5 ir 6-8 penktad. 9-5, šeštad. pagal susitarimą

Brugge miesto panorama

Teatriniai laišakai iš Europos

Lėlės ir istorijos prie Brugge kanalo

Brugge, Belgija, 1975 m. liepos mėn.

ALGIRDAS LANDSBERGIS

Valtis prasilenkia su gulbe "šiaurės Venecijos", Brugge, kanale. Krantinės 15-o šimtmečio fasadų eisenoje pasirodo palinkęs dviaukštis pastatėlis — kupriukas prisiliejęs prie iškilmingos procesijos — su užrašu POPPENTHEATER TIJL UILEN-SPIEGHEL.

Šis kuklus lėlių teatras taikliai susumuoja Belgijos teatro padėtį. Briuselyje ir kitur nieko naujo. Ir miestų bei valstybės išlaikomuose teatruose, ir avangardinuose teatrėliuose tikrai kaimyninių šalių aidai, privalomi klasikai ir madingos naujybės. Televizija, atrodo, visuotinai viešpatauja.

Beimant atsiveikint su Belgijos teatru, už skverno patraukia paradoksas. Šioje sceniško vidutiniskumo šalyje teatrinis impulsas bei histrioininis polėkis tebėra labai gyvi, tačiau jie pasireiškia skirtingomis formomis. Pavyzdžiui, Flandrijoje jaučiama ypatinga pastanga išsaugoti praeitį, ištausoti istorinius pavidalus. Ir čia flamandams teatras virsta svarbiausiuoju įrankiu. Du sykias metuose visas Brugge miestas sugrįžta viduramžiams. Visi gyventojai dalyvauja masinėse teatrinėse transformacijose, kurių metu atkuriami du svarbūs įvykiai Brugge istorijoje: Šventojo Kraujo procesija ir Yorko princesės Margaritos vestuvės su Burgundijos Karoliu Narsiuoju. Tai ne priverstinė eiseną ar komercinis maskaradas. Brugge piliečiai kuria savo masinį spektaklį, jungdami spontaniškumą su tradicija, kaip kai kurių Indonezijos salelių gyventojai, kurių spektakliai užima beveik visus metus. "Gražiausioji Brugge metų diena" — taip byloja kelių viduramžinių rūbais apsidėviusių Brugge merginų nešamas plakatas. Šypsenos jų veiduose nemelagingos; jas jau yra užkrėtęs scenos drąsus.

Ši Flamandijos romansą su viduramžine praeitimi yra giliai pajutęs ir savo dramose atkūręs žymusis belgų dramaturgas Michel de Ghelderode. Jis žavėjosi ir kita tradicine flamandų teatro šaka — lėlių teatrėliais, kadais paplitusiais po visą Flandriją. O kas su jais darosi šiandien?

Jeiname į lėlių teatrą prie Brugge krantinės ir pasijuntame, kaip guliverai įženge į liliptinės operos rūmus. Kaip tyčia, salėje tėra aštuonmetis berniukas, kurio skalei pritaikinti šio teatro išmatavimai. Jis rimtai pasižiūri į mus ir vėl įsigilina į savo darbą: ant mažytės, lėlinės scenos jisai stato pilį iš didžiulių, teatrinų kortų (Iprastiniai matavimai dar labiau maišosi). Iš užkulisių pasigirsta berniuko tėvo, teatro di-

Brugge lėlių teatro emblema su Tiliu Eulenspygelu

rektorius, Piet'o Hinderyckx'o balsas. Jis sakosi esąs įsipainiojęs į savo lėlių virveles ir kviečia mus užeit į marionetų muziejų ant-rame aukšte.

Muziejus pasirodo tesusidedas iš dviejų kambarėlių. Ant sienų paveikslėliai, vaizduojantys kiniečių, sicilijiečių, arabų ir kitus marionetinius teatrus. (Pirmoji pamoka: lėlių teatras nepaprastai senas ir universalus). Šalia jų, diplomai, žymenys, nuotraukos, rodančios teatro direktoriaus susitikimus su žymiaisiais pasaulio marionetininkais (vienoje jų Obracovos, pavirtęs panašiu į savo marionetinius pasakų senokus). Tačiau svarbiausieji muziejaus eksponatai tai lėlės, sudarančios POPPENTHEATER reperturą.

Jos kabo pasieniais, susibūrusios pagal vaidinimus, neišskiriamos šeimos dviejuose kambarėliuose. Čia keturi muškietininkai, kardinolas Rišelje, ir Mileidi. Virš jų kabo karaliai ir raganos iš ne-

Brugge lėlių teatro ragana...

žinomo vaidinimo. Dar toliau Edipas ir Jokasta. O palei langą išsiriaviavusios flamandų tautosakinės figūros: Tilius Eulenspygelis, jo drašioji, dešinioji ranka, Lamme Goedzak, jų priešai ispaniškais ūsais ir jų sąjungininkai flamandiškais karčiais.

Neatsispiriam pagundai pajudinti marionetų virveles ir įniutuoti jų balsus. Muškietininkai šūkalioja kovos pozicijose, Rišelje trina rankas, Mileidi prisiglaudžia prie Atoso, Raganos juokas priverčia karalių krūptelt, ir jis griebiasi savo kard... Du maži muziejaus kambarėliai plinta į visas šalis ir virsta vaizduotės kontinentai, Gordon'as Craig'as kadaise svajojosi sukurti aktorių-

... ir karalius

marionetę, kuri visiškai paklustų režisieriaus valiai ir visuotinai tikslumu atkartotų jo įnorius. Beviltiškas užmojis! Čia pat prieš mūsų akis lėlės išsprūsta iš mūsų kontrolės ir ima gyventi savarankiškai, regzti savo pačių fabulas. O ką bekalbėt apie kūno ir kraujo aktorius... Prasiveria durys, įleisdamos naujus lankytojus. Lėlės staigiai sustingsta ir nuduoda nieko nedariusios.

(Sekančiame laiške, pasikalbėjimas su Piet'u, Hinderyckx'u, Brugge lėlių teatro direktoriumi)

CECHOVO KŪRYBOS EVOLUCIJA

Iš spaudos išėjo D. Rayfieldo knyga "Chekhov: The Evolution of His Art". Išleido Barnes and Noble leidykla. Kaina 17 dol. 50 ct.

YEATS GYVENIMAS IR KŪRYBA

Nauja knyga "A Preface to Yeats", kurią parašė E. Malins ir išleido Scribners, dėsto to airių rašytojo gyvenimą ir aptaria jo kūrybą. Kaina 7.95 dol.

Henrikas Nagys

VIENOS VASAROS LAISKAS

Ką tau parašyt? Kad vasara degina apokaliptine ugnim dūstantį nuo dūmų sodą. Kad rasa rytiais, kaip ašaros, plauna hojas man. Kad po usnim žemė primena senų indėnų odą — skausmo ir sausrų raukšlėm vagotą.

Ką tau parašyt? Kad ežerų vandenys seniai išseko. Liko tik keisti duburiai kaip kaukolės įdubimai kur seniau žvilgėjo mėlynai žydrų atspalvių didžiulės drėgnos akys. Paleisti altvarai audrų suplėšyti, įsikabinę į aukštai stulpuose užiančią vielų raizgynę.

Ką tau parašyt? Panerk rankas į tą skaidrų šiaurės vandenį. Veidą nusiplauk, Pavilgyk juo akis ir vėliau vėstoj drėgnoj smiltuj užkask viską: kas pradingo jau ir tai, kas neprarandama. Niekam nieko smėlis nei vanduo nepasakys.

T E V A S

Tėvas dabar sėdi ilgai, nejudėdamas, ir žiūri pro langą.

Persodintas Kanados beržas lūnguota tarp Ilinojaus vasarų kaitroje sudegusių smilgų. Gluosnių ilgi plaukai plaistosi paukščių pilni. Tolimam horizonte Chicagos dūmai.

Ar jo pavargusios akys mato gimto Bukonaičių kaimo spindinčią biržę, jaunystės draugas besitaškiančius Vaidmenio sietuvoj, Dargio malūno liepų plačias viršūnes žaliuojančio žemaičių dangaus pakraštį?

Nuotrauka Vytauto Mazelio

Netikėjom, tėve, kad taip abudu, tylūs kaip almenys, numesti už tūlstančio mylių, žiūrėsim į tą patį nepažįstamą gamtovaizdį ir matysim: tu — savo tolimą šiaurės kaimą, aš — savo niekad neatskrendanti baltą Arktikos sakalą.

(Eilėraščiai iš spaudai paruošto poezijos rinkinio "Prisijaukinstu sakalą".)

STUDIJŲ SAVAITĖ SKAIDRIOJE ITALIJOJ

(Atkelta iš 2 pusl.)

kaip rezistentą. Šis šylenaus būdo vyras, mokytojas ir lietuvių literatūros profesorius savo valstybinę mintį pradėjo reikšti dvidešimties asmenų deklaracijoje "I organinės valstybės kūryba", o į slaptą Lietuvos valstybės gynimą įsitraukė, rusų bolševikams okupavus lietuvių tėvynę. Slaptai paskirtas į 1941 m. sukilimo vyriausybę švietimo ministru, jis buvo beveik priverstas prisiminti ministro pirmininko pareigas, kai jų negalėjo eiti tikrasis ministras pirmininkas Kazys Škirpa, kuris buvo sulaikytas namų arešte Berlyne. Laikinę Vyriausybę vokiečių naciams likvidavus, J. Brazaitis vėl nuėjo į pogrindį. Čia jis veikė asmeniniais kontaktais (per slaptus susitikimus su švietimo generaliniu tarėju Meškausku - Germantu jis daug reikšmės turėjo Lietuvos švietimui), o kaip VLIKo politinės komisijos pirmininkas jis nemažai reikšė visai Lietuvos rezistencijai lig 1944 m. vasaros. Ne be jo aiškios minties tekovoti už laisvą Lietuvą buvo suboktuotas lietuvių SS legionas ir daug jaunimo apsaugota nuo įkinkymo į nacių karo mašiną. Brazaičio išmintis trandė lietuvių rezistenciją nuo tokių kraštutinių žingsnių, kokie išprovokavo nekaltų lietuvių žudynes. Pirėtuopuose. Prelegento nuomone, Brazaitis, kaip rezistentas, pasižymėjo aukos dvasia, darbu ir išmintim.

Stasys Lozoraitis jr., Lietuvos atstovas prie švento sosto savo paskaitoje kalbėjo apie "Lietuvos stovį atoslūgio ženkle". Prelegentas pirmiausia pavaizdavo, kaip buvo prieita prie Žeņevos-

Helsinkio konferencijos, kurios norėjo ir kurioje dalį savo tikslų vykdė Sovietų Sąjunga. Antroje savo paskaitos daly St. Lozoraitis pavaizdavo Vatikano politiką komunizmo atžvilgiu, pradedant griežtuju popiežium Pijum XI ir baigiant popiežiaus Pauliaus VIjo kardinolo Casarolio pastangomis rasti modus vivendi su komunistinio bloko valstybėmis. Baigdamas savo paskaitą, prelegentas džiaugėsi Lietuvos bažnyčios tvirtumu. Šitas jos tvirtas gajumas buv pabrėžtas diskusijoje, nes "Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos" leidimas igau-na tarptautinės reikšmės. Tai šauksmas dėl ateistų prievartos tikintiesiems. Kas dėl šių savi-valių tyli, tas nusikalsta.

Sekti tėvo pavyzdžiu...

Šitokiais žodžiais būtų buvę galima užbaigti paskaitą, kurią

Dr. A. Damušis

Dr. A. Gerutis

Stasys Lozoraitis, Jr.

skaitė Sv. Kazimiero kolegijos vicerektorius Paulius Jatulis apie vyskupą Motiejų Valančių jo mirties 100 metų sukakčiai paminėti, nes be šio žemaičių vyro Lietuvos atgimimas neįsivaizduojamas. Savo paskaitos pradžioje prelegentas M. Valančių pavadino idealiu vyskupu. Šitam įrodyti jis pasirėmė nauja jo neseniai atrasta archyvine medžiaga, kurios, deja, reportažiniame

straipsny neįmanoma perduoti. Bendromis frazėmis atkartojant prelegento mintis, vysk. M. Valančius išyla kaip šviesus dvasiškis, kunigų auklėtojas, blaivybės organizatorius religiniu moraliniu pagrindu (šituo reikalu penki ganytojiški laišakai), 1863 metų sukilimo liūdny pasekmių švelnintojas, rusų nubastų kunigų šelpėjas, rezistentas prieš pravoslavavinimą bei rusinimą, slaptos spaudos užsieny ir knygnešių iniciatorius, kuris už nepaklusnumą carų administracijai yra sumokėjęs 6.200 aukso rublių pabaudų. Nors Rusijos administratoriai siūlė carui M. Valančių ištremiti iš žemaičių vyskupijos, tačiau caras šitam žingsniui nesiryžo iš dalies dėl pagarbos vyskupui - blaivintojui, iš dalies dėl atsargumo, kad prieš save nesukiršintų Lietuvos tikinčiųjų, kuriems vyskupas Valančius buvo aukščiausias autoritetas.

Apie antrą didelį šių metų sukaktuvininką, Mykalojų Konstantiną Čiurlionį, nuo kurio gimimo sukako 100 metų, paskaitą skaitė Mainz universiteto lektorius V. Feria de Castro. Ji buvo pavadinta "Mintis ir dvasia Čiurlionio tapyboje". Deja, čia tos įdomios paskaitos minčių neįmanoma net padrikai perduoti, nes jų nebuvo galima pasižymėti dėl užtemdytos salės, kurioje nuolat buvo rodomos Čiurlionio paveikslų skaidrės. Be to tiek prelegentui, tiek klausytojams kludė gretimai tos salės pradėje kurtis iš kažin kur atvykę triukšmingi sportininkai.

Trečias, kad ir ne šimtmečio sukaktuvininkas, buvo Vincas Ramonas, kuris šiemet sulaukė 70 metų. Nors šis rašytojas nėra tokia epochine asmenybe, kaip vyskupas Valančius, tačiau jis

(Nukeita į 4 pusl.)

STUDIJŲ SAVAITĖ SKAIDRIOJE ITALIJOJE

(Atkelta iš 3 pusl.)

neabejotinai įeis į lietuvių literatūros istoriją, kaip sovietinės okupacijos ir komunistinės santvarkos Lietuvoje pirmasis vaizduotojas. Tiesa, prelegentas Vincas Natkevičius, Vasario 16 gimnazijos direktorius, savo paskaitoje apie „Vincio Ramono beletistiką“ suminėtos Ramono reikšmės nepabrėžė — jis į rašytoją pirmiausia žiūrėjo, kaip į puikų impresionistinį vaizduotoją, kuris yra sukūręs reljefingų personažų (farizejišką kataliką Jurį Norkaitį bei jo žmoną „Dulkėse raudoname saulėleidy“ ir storkaklį liberalą Zigmą Kreivėną „Kryžiuose“), sugestyvių diaologų, gyvos suvalkietiškos kalbos. Tačiau kalbėdamas apie romanus, prelegentas negalėjo praeiti pro šalį, nelietęs jų problemų. Ilgiau sustodamas prie „Kryžių“, jis nemažai dėmesio skyrė liberalizmo ir komunizmo santykiams. Šita proga jis, atrodo, bus be reikalo šaukęsis dr. Juozo Girniaus, kuris liberalizmą Lietuvoje yra vertinęs teigiamai. Kalbėdamas apie V. Ramono apysakas, V. Natkevičius ilgėliau sustojo ties „Šaltis vandenimis“, kur rašytojas iki aukšto laipsnio išvystė subtilių savo vaizdavimą. Ši meistriskumą rašytojas atskleidė, reabilituodamas Lietuvos kaimo tarnaite — parodydamas ją skaisčia, krikščioniškos kultūros mergaite.

Dvipolė žmonija

Su išskirtiniu dalyvių dėmesiu buvo išklausyta kun. Augustino Rubiko ilga paskaita. Kaip būdavo kasmet, ji drauge su pirmąja dr. Čeginsko paskaita („Ar paseno revoliucija“) išeidama už lietuviškų sienų, buvo nukreipta į visą pasaulį, į žmonijos dvipoliškumą. Kun. A. Rubikas, vienas ryškiausių naujosios teologijos atstovų lietuvių tarpe, mėgino paieškoti šių dienų ateizmo šaknų krikščioniškoje žmogaus sampratoje. Vienaip žiūrint, jam atrodė, kad moters traktavimas lyg žemesne būtybe krikščionijoje buvo užsilikęs iš pagoniškų mitų, o žmogaus sampratoje vyriškio dominavimą sustiprino graikų filosofija. Tuo pasiremiant, vis būdavo kalbama, kad Dievas sutvėręs vieną žmogų kaip vyrą ir jam davęs lyg priedą moterį. Todėl, ieškant krikščioniško tobulumo, buvo pabrėžiamas žmogaus vienišumas, buvo bėgama į tyrus, steigiami vienuolynai, kuriuose žmonės turėjo būti tokie vieniši, kad su savo bendralyčiais tegalėtų bendrauti tik maldoje. Net Tomas Akvinietas, žvelgdamas į vienalypi žmogų, tepajėgė išskaityti tik pusę Šventraščio teksto, kur kalbama apie pirmo žmogaus sukūrimą. Tuo tarpu Šventas raštas nežinaš vienišo žmogaus, nes Pradžios knygoje (I, 27) pasakya: „Sukūrė Dievas juodu kaip vyrą ir moterį“. Nesuprasdami šitokio dvejopo žmogaus pradžios, krikščionių filosofai ir teologai ne tik atsisakydavo (vienuolius ir vienuoles) padarydino krikščioniškos tobulybės pavyzdžiais, bet ir patį Dievą graikų filosofų įtakoje suprato kaip Vienišąjį. Buvo lyg užmiršta, kad Dievas yra Trejybė, kad jis sukūrė žmogų kaip vyrą ir moterį pagal savo paveikslą ir panašumą bei jiems įsakė užvaldyti pasaulį, t. y. tėti Dievo kūrybą žemėje, nes Dievo esmė — ne tik būti, bet ir kurti. Beveik atėmus iš Dievo socialinę prigimtį, kuri įkvėptų žmones, kaip Dievo paveikslus, tarpusavy bendrauti ir kurti, su-individualistintas Dievas naujųjų laikų žmonėms, kurie nėra vienuoliai, pasidarė nebereikalingas.

Ši kun. A. Rubiko ilga paskaita, gal čia ir nevisai tiksliai su-

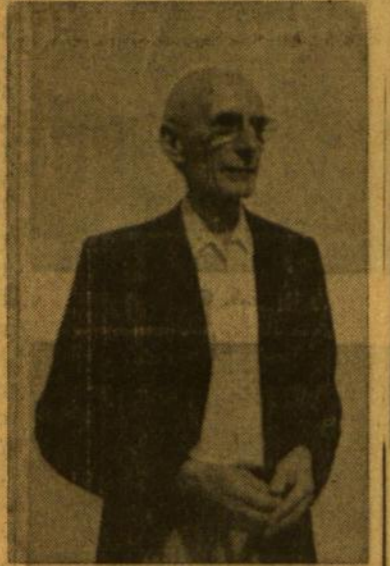
traukta į keliolika eilučių; tačiau be abejonės ji buvo viena įdomiausių, nes pačių klausytojų noru ji buvo skaityta per dvi valandas su pertrauka, kad net nebeliko laiko diskusijoms.

Šalia paskaitų

Kad Lietuviškųjų studijų savaitė būtų kaip galima vispusiškėsnė, ji paprastai neprasisėda ir nepasibaigia tik paskaitomis. Ir šiemet gražiojoje Verbanijoje prieš pusryčius būdavo aukojamos šv. mišios, kurioms vadovaudavo, pasakydamas gerai paruoštus pamokslėlius, dr. kun. P. Celiešius, o dalyviai giedodavo lietuviškas giesmes. Sekmadienį šv. mišias aukojo ir pamokslą pasakė dr. A. Deksnys, lietuvių vyskupas Europoje.

Prie meniškosios dalies reikia priskirti dainų ir lietuviškų šokių koncertus, kurių vienas įvyko netolimaime Strezos mieste, o antras Verbanijoje. Pažymėtina, kad lietuvių šokius gražiai atliko ponios J. Stasiulienės grupė, kurią sudaro tik šveicariečiai (studentai, studentės, jauni mokytojai). Protarpiais tarp šokių dainavo ponija M. Panse - Simaniukštytė. Dainavo gražiai. Tik atrodė, kad tokioji didelė salė jos balsas nebuvo atitinkamai stiprus. Ir italų klausytojai tos salės neužpildė, nors koncertą pagerbė savo atsilankymu Strezos burmistras.

Tarp meninių pramogų buvo ir salos Isola Bella lankymas. Nuvykus ten laivu, buvo galima pamatyti architektūrinį perliuką, kunigaikščių Borromėjų pilaitės palocius, išpuoštus statulomis, reljefais ir paveikslais, ir nuostabiai gražų žydinčių medžių bei krūmų parką. Estetinio malonumo teikė ir Villa Taranto lankymas pačioje Verbanijoje, nors čia tėra tik harmoningas botanikos sodas. Prie estetinių renginių priskirtina ir Adomo Konrado tapytų paveikslų ekspozicija Santa Marija kolegijos svečių foyer. Tik gaila, kad nemažai tų paveikslų buvo mėgėjiško arba komercinio pobūdžio. Tradicinė tē-

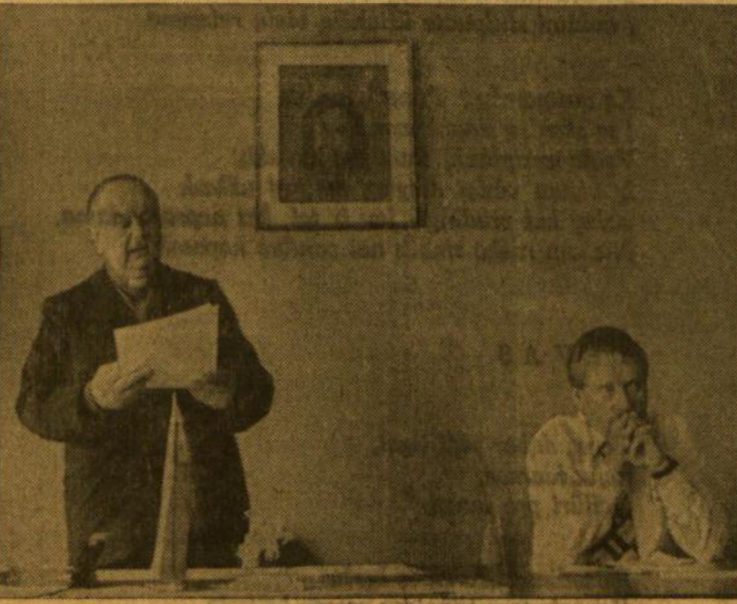
W. de Castro

Kun. A. Rubikas

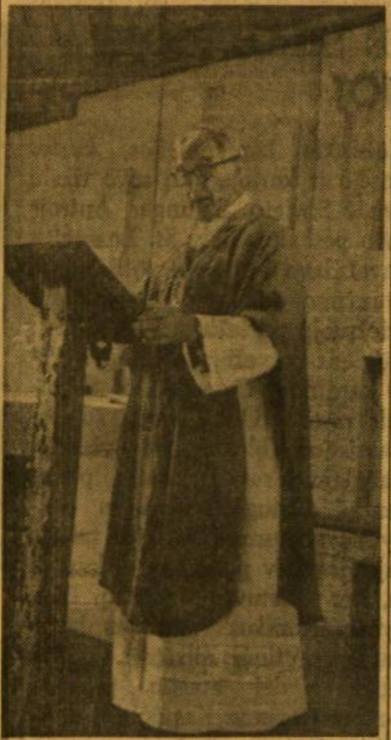
Prof. dr. P. Celiešius ir tėv. T. Ereminas

Prelatas P. Jutulius ir Vincas Natkevičius

vynės valandėlė buvo jauki ir graudi, nors su dainom, dainuojamam kolektyviai.

Paskutinę dieną susirinkę įvertinti šios Lietuviškųjų studijų savaitės, dalyviai metė žvilgsnį ir ateitį. Daugumas jų reikė pagėidavimą ateinančios vasaros Savaitę suruošti Prancūzijoje, arba Anglijoje. Šiam tikslui buvo išrinkta komisija iš šių asme-

Vysk. A. Deksnys

nų: A. Grinienė (iš Vokietijos), Ž. Klimienė (iš Paryžiaus), M. Landas ir V. Natkevičius (abu iš Vokietijos). Tame posėdy buvo išreikšta vieša padėka Savaitės administraciniam šeiminkams tėvui T. Ereminui ir Al. Grinienėi, moderatoriui V. Natkevičiui, kapelionui dr. P. Celiešui, solistei M. Pansei - Simaniukštytei ir tautinių šokių grupės vadovei J. Stasiulienėi ir kitiems talkininkams.

Ne paskaitų metu Europos Lietuvių Fronto bičiuliai ir Ateitininkai sendraugiai turėjo savo metinius susirinkimus.

Šimetinėj Lietuviškųjų studijų savaitėj dalyvavo 95 asmenys iš 11 kraštų, nors ne visi jie išbuvo visą laiką. Gaila, kad šiemet mažiau tebuvo studentų negu anksčiau metais. Mat, kai kuriuose Vokietijos universitetuose tada dar nebuvo pasibaigę mokslo metai. Studentai buvo sušėlpti ir kai kuriems prelegentams buvo apmokėtos kelionės iš auksų, kurias buvo sudėję Šveicarijos ir Vokietijos lietuviai.

J. Gr - ELI

DRAMOS VEIKALO KONKURSAS

Los Angeles dramos sambūris, žvelgdamas į ketvirtąjį teatro festivalį, kuris lyg ir numatomas suruošti 1977 metais Kanadoje, skelbia scenos veikalo konkursą.

Už geriausius kūrinius autoriams yra skiriama: Pirmoji premija — 1,000 dolerių. Antroji premija — 500 dolerių.

Los Angeles Dramos sambūris pasilieka teisę pastatyti premijuotus veikalus, kaip premjeras. Veikalo žanras ir tema nevaržomi. Pageidaujama, kad veikalas būtų techniškai įmanomas pastatyti mūsų dabartinėse sąlygose ir užimtų normalaus spektaklio ilgį.

Rankraščiai turi būti paruošti rašomąja mašinėle ir pasirašyti slapyvardžiu. Į atskirą voką įdėti savo tikrąjį pavardę, adre-

są ir telefono numerį ir ant voko užrašyti pasirinktą slapyvardį ir veikalo pavadinimą. Vokas Vertinimo komisijos nebus atidarytas, jei ant jo bus pažymėta: nelaimėjus — neatplėšti.

Dramaturgai prašomi rankraščius siųsti iki 1976 metų vasario 1 d. šiuo adresu: Los Angeles Dramos sambūris, 19534 Haynes, Reseda, Calif. 91335.

Vertinimo komisijos sąstatas bus paskelbtas vėliau.

Šių premijų mėcenatai yra: Pirmajai premijai (po 500 dolerių) — Dramos sambūrio aktorius Vincas Dovydaitis ir teatro mylėtojas inž. Gasparas Kazlauskas. Antrajai premijai (500 dolerių) — teatro mylėtojai Birutė ir Povilas Gyliai, Olimpia, Washington.

Los Angeles Dramos sambūrio valdyba

Norom nenorom

Šlovingoje šalyje

Nuo pat vaikystės mėgstu spalvingus, įdomius pašto ženklus. Jei ant voko jų daug, rodo, ir pats laiškas yra vertingesnis.

Zenkly gausumu itin išsiskiria protampiais iš Lietuvos gaunami knygų siuntinėliai. Ko čia nepriklijuojama. Statyba, technika tvaska įvairiausių įvykių paminėjimuose. Tempiasi šalmuoti raudonarmiečių veidai. Azijos žemyną degia kūjis ir piautavas. Iš auksinių rėmų šypsoi Leninas, Leninas, Leninas... Čia pat ir stambus ženklas, skirtas kosmonautų dienai: sukasi erdvėlaiviai su į vapsvą panašiu „Sojuzu“ vidury.

Aišku, Tarybų Sąjunga tokiu būdu garsinasi savo pažanga, pasiutiškai įspūdinga paveikslėliuose. Anot vieno panevėžiečio: traktoriams ariame, lektuvais sėjame ir didžiuliais laivais gabame grūdus iš Amerikos (bent šio reikšmingo įvykio kol kas pašto ženklai neparodo).

Likimas lėmė, kad Lietuva būtų užklojama pašto ženklų spalvomis ir rusišku raidynu. Vien voko įrašai „komu-kuda“ akivaizdžiai patvirtina faktą, kad ten vyksta okupacijos raida. Tauta, kuri nuo graždankos atsikratė prieš 70 metų, vėl verčiama į graždankinius vokus dėti savo laiškus.

Priklią padėtį supranta ir jautriai pergyvena jaunimas. Todėl „pažangūs“ mokytojai (o tokių visur pasitaiko) nuolat bando priminti šlovingos šalies privačius. Pasiklausykime politinės apšvietos pamokos vienoje pirminėje Vilniaus mokykloje: „Kokia dabar yra Lietuva?“ „Tarybinė.“ „Gera. Ir dar kokia?“ „Socialistinė.“ „Labai gerai. Na o dar?“ „Demokratinė.“ „Puiku!“ Patenkintas mokytojas dėl viso ko pridėda ir pašaipų klausimą: „O kokia ji buvo prieš karą.“ Po ilgesnės tylos iš paskutinio suolo: „Laisva ir nepriklausoma.“

Tai ne anekdotas, o tikrovė. Pasirodo, vaikai nėra kukuliai. Ju proto i kremliovkos butelį ne-

įsprausi. Kai reikia, jie rėžia tiesą į akis.

Gera žinoma, kaip ten pareigūnai reaguoja į drąsų mokinio atkirtį. Apie tai ne kartą rašė Lietuvos pogrindžio kronikos. Prasi-deda tėvų ir vaikų tardymai. Daromos kratos. Knisamasi po visais pamatais. Landūs saugumiečiai neriasi iš kailio, kad pačiu-pus ką nors įtartino, būtino bau-džiamajai bylai. Juos tiesiog apninka ideologinių nukrypimų iek-kojimo liga. Skelbiama, kad nuo-tos ligos jau kelių saugumiečių kūnus užgulė biaurios vėtytos ir są-žinės užkaboriuose įsiveisė tara-konai. Š. m. „Metmenyse“ (Nr. 29) atspausdintoje A. Landsber-gio novelėje „Dainos gimimas“ satyriškai, išvalgiai parodoma to-ki-o agento psichologija.

Savaime aišku, šlovingoje ša-lyje vienai viešpatuojančiai par-tijai tinka tik viena pasaulėžiū-ra. Tiksliau — saugumo organų saugoma ideologija, kurios prie-žangoje be perstojo aidi skardūs (įkyrus) įsakas: Visi vienon ri-kiuotiėn marš!

Todėl nesistebime skaitydami LKB Kroniką Nr. 16, kur apra-šoma, kaip engebistai, kraty-dami Kubelių parapijos klebono kun. J. Lauriūno namus, konfis-kavo Maceinos ir Girmiaus vei-ka-lus, mat, nesiderinančius su Kremliaus ideologija.

Taip rašydamas, kartuju visam pasauliui daugiau ar mažiau ži-nomus faktus. Gaila, kad pasaui-s su tuo taip greit apsispranta ir nesipiktina dėl žmonių teisų pa-žeidinėjimų. Juk prezidentas net nenorėjo paduoti rankos didžiau-siam pavergtųjų gynėjui Solžen-i-cinui. Vakarams labiau rūpi sa-vo panosės reikalai ir žinoma, pelningas biznis.

Pavengtisiems nieko kito ne-lieka, tik stoiška irgi „apsipras-ti“ su padėtimi. Kartais sumaniai, net didvyriškai atsikirsti okupan-tui. Lietuviai puikiausiai žino, kuriai vietai priklauso per jėgą brukama pasaulėžiūra. Pavyz-džiui, neseniai po kelių padraši-nančių taurėlių Vilniaus intelli-

gentai ir taip susikalbėjo: — Kas yra ideologinis auklė-jimas? — Tai nuolatinės Maskvos su-binlaizų pastangos įkalti žmo-nėms į galvą tai, ką jie ir patys jau seniai nešioja savo sėdynėse.

Galop vartėtų paminėti šlo-vingiausių tarybų sąvoką — dar-bą. Taip darbas, darbas... Be jo —nė krust. Dirbti turi kiekvie-nas. Žinoma, darbas nėra sovie-tų išradimas. Jis buvo garbina-mas visais laikais visose tautose. Kukliai, be reklamos, išsijuosus dirbama Vakaruose. Bet tarybų krašte darbo sąvoka yra apvelka-kama ypatingu šventišku rūbu, lyg iš to šventiško turėtų iš-eiti daugiau grūdų ir daugiau bui-tinių gėrybių.

Šia prasme „1975 Poezijo pa-vasaryje“ gan gambiai samprotau-ja literatas Sigitas Renčys straips-nyje „Darbas — poetinė sąvoka“. Ko jis neprirašo. Citujuj pabaig-a: „... originalus, nepakarto-jamas minties bei išraiškos gro-žis visų pirma atsiskleidžia (ir tu-ri atsiskleisti!) darbo procese. Štai kodėl darbas — ypatingas vi-sų vertybių matas, ypatinga poe-tinė sąvoka“.

Trumpai šnekant, jaunieji po-etai, kurie dažniau pavartoja su-darbu susijusius žodžius, šiuo lai-ku yra patys geriausi, nes šiuo laiku laudis kažkodėl vaduoja-si sava išmintimi: Ką dirbi — vis kitam, o ką pamiegi ar patingi — sau.

Iš tokių poetų Renčys mini S. Jonauską J. Kantautą, M. Kar-čiauską... Štai koks darbo mylė-tojas yra Jonausko eilėraščio he-rojus:

Vieną vakarą Petras Martinkus Užmiršo, kiek gavo algos, Ir sumanė, nuėjęs į lauką, Pasikalbėti su darbu.

Gi Karčiauskui bulviakasis tampa kvatojančia talka, o Kan-tautui „darbo motyvai padeda ne tik išryškinti žmonių jautrumą, bet ir jų pastangas bet kada pa-kilti virš savo fizinių galimybių“.

Ak, būtų gera, jei lietuvis Lie-tuvoje šiandien galėtų būti lais-vas savo laimės, savo likimo kal-vis ir nepriklausytų nuo svetimo kūjo ir piautuvos, nuo tų irankių, kurie mūsų pažangą tik stabdo.

Pr. V.

Philomena sako:

-KAS NETAUPO ATEICIAI, TAS NESIRUOŠIA ŠVIESESNIAM IR TINKAMESNIAM GYVENIMUI.

CHICAGO SAVINGS MOKA ANT PAPRASTŲ KNYGUCIŲ 5.25%	6.5%
\$1,000 įdėtis vieniems metams duos	7.5%
\$1,000 įdėti 4 metams duos	7.75%
\$1,000 įdėti 6 metams duos	

Nuošimčiai priskaitomi kas dieną, išmokami kas trys mėnesiai. Kiekvienas taupytojas yra apdraustas iki \$40,000 per Federalinės Valdžios Apdraudą F. S. L. I. C.

CHICAGO

savings and loan association

6245 south western avenue 476-7575

Kultūrinė kronika

Ateitininkijos jubiliejinės stovyklos Dainavoje programa

Sekmadienis, rugpjūčio 24 d. — 5 val. vak., Stovyklos atidarymas. Ateitininkų remobilizacija — dr. Petras Kisielius, AF vadovas. Ko siekiama ir ko tikėtis iš šios stovyklos — Kęstutis Šeštokas, MAS pirmininkas. Susipažinimo vakaras.

Pirmadienis, rugpjūčio 25 d. — Vysk. M. Valančiaus mostas ir dinamika, ruošiant tautą ateitčiai — Saulius Girnius; Ateitininkų misija penkių dimensijų perspektyvoje — kun. Stasys Yla, Saulius Kuprys, koreferentas; Katalikų Tarnybos ir Eucharistinio 1976 m. kongreso Philadelphiaje pranešimai — kun. K. Pugevičius.

Antradienis, rugpjūčio 26 — Povatikininės Bažnyčios pulsas pasaulyje ir mūsų buityje — dr. Vytautas Vytas; Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika — žmogaus laisvės šauklys ir herojinės krikščionių kovos liudytojas — kun. dr. Pranas Gaida, Vytautas Maciūnas, koreferentas. Laisvės kovotojų vakaras. Montażą rengia Nijolė Gražulienė.

Trečiadienis, rugpjūčio 27 d. — Marksizmo grėsmės šaknis krikščioniškai civilizacijai — dr. Kęstutis Skrupskelis, Algis Norvila, koreferentas; Socialinė krikščionių doktrina perspektyvinėje ateitininkų veikloje — dr. Adolfas Damašis, Gabija Juozapavičiūtė, koreferentė. "Ateities" žurnalo vakaras.

Ketvirtadienis, rugpjūčio 28 d. — Moralinis lūžis bei pasimetimas Vakarų pasaulyje ir jo poveikis mūsų visuomenei — kun. dr. Antanas Paškus, Antanas Razgaitis, koreferentas; Moralinė revoliucija kaip globalinis uždavinys (svarstybos). Moderuoja Vytautas Narutis, dalyvauja;

Daina Kojelytė, Rimas Juzaitis, Roma Olšauskaitė, Jūratė Kroklytė, Jolita Kisieliūtė; Jaunimo talentų vakaras. Dalyvauja moksleivių ir studentų kūrybinės jėgos.

Pentadienis, rugpjūčio 29 d. — Kultūriniai mūsų uždaviniai, atsivėlgiant į okupuotos Lietuvos ir Išėvijos padėtį — dr. Kęstutis Keblys, Jurgis Bradūnas, koreferentas; Kokios yra perspektyvos išauginti kūrybišką ateitininką dviejų kultūrų sankryžoje (svarstybos). Moderuoja Lilė Gražulienė, dalyvauja: Almis Kuolas, Elena Bradūnaitė, Emilija Pakštaitė, Antanas Dambriūnas, Kęstutis Sušinskas; Ciurlionis dangiškų sferų harmonijoje — vakaras Ciurlioniui prisiminti. Rengia Teresė ir Jonas Bogutai.

Šeštadienis rugpjūčio 30 d. — Komunistinė tautybių politika Lietuvoje — dr. Vytautas Vardys, Laima Garbonkienė, koreferentė; Kristocentris humanizmas ateitininkų dimensijų viršūnėje — kun. dr. Viktoras Rimšelis, Vytautas Kliors, koreferentas. Vakaras su mūsų kūrėjais — dalyvauja Bern. Brazdžionis, K. Bradūnas, A. Vaičiulaitis.

Sekmadienis, rugpjūčio 31 d. — Ką pasakytų Dovydaitis ateitininkams šiandien — dr. Juozas Girnius; 11 val. iškilmingos šv. Mišios — atnašauja V. Brizgys; Uždaromasis posėdis — kalba kun. Gediminas Kijauskas, SJ, AF Tarybos pirmininkas. Literatūros ir muzikos vakaras. Dalyvauja: Teresė Pautienūtė, J. Bradūnas, Al. Kuolas, R. Underis ir Studentų choras.

Pirmadienis, rugsėjo 1 d. — Stovyklautojai išsiskirsto po pusryčių į namus.

Filmų įvairumai

STASE SEMENIENE

Kas ir kaip Amerikoje

"NASHVILLE" yra didingas amerikiečių filmas — skelbta šio krašto d'enašio antraštė. Roberto Altmano "NASHVILLE" yra geriausias amerikiečių filmas nuo "Bonnie and Clyde" laikų — šūkautija d'edžioje spaudoje kitas entuziastingas amerikietis kritikas. Savo susizavėjimą užantspaudavę keturiomis žvaigždėmis — aukščiausiu gerumo pripažinimu — bent trejetas iš keturių nesigali kritiškų panegirikų.

Šis filmas yra tikras mikrokosmas, rodantis, kas yra tie šiandieniniai muzikos "liaudininkai" ir kokie slekia Amerikoje. Tai gausus ir triukšmingai drebantis rungtyniavimas, tai filmas apie laimėtojus ir pralaimėtojus, praėjūnus ir žvaigždes Nashville, tame mieste, kuris iškomas centru liaudies ir vadinamos "Western" muzikos.

Muzika ir yra svarbiausia, ap'ek "Nashville" filmas porina. Ir ne jos mechaniškas atlikimas, bet tie gyvi žmonės, toji kunkuliuojanti vieta, visas veikėjų elgesys, kas padaro Nashville to muzikos širdimi, o pagaliau, ir pačios Amerikos to svarbiausio branduolio atsispindėjimas.

Režisierius Robert Altman to pasiekė šimto savo epinime ir, anot amerikiečių kritikų, nepaprastai sėkmingame, naujame filme, paimdamas dviejų turinų atskirų žmonių gyvenimus, juos supindamas ir sekdamas per penketą dienų. Klekvieneš jį juda per veriančią aštrią, o kartais ter'ojančią kultūrą, kuri yra Nashville.

Šis filmas lyg daugialapisnis egzaminavimas — siekiamų svajonių ir prarastų vilčių. Tačiau, ir tai tyčia, atrodo, vos pakrapštomas paviršius ir žiūrovas paleikamas spėlioti, kaip ir kur reikėtų užbrėžti savo išvadas.

Daugelis charakterių yra praeintantieji pro Nashville savo didžiųjų kelių į labiau aiškūs tikslus. Keletas aktorių debiutuoja šiame filme. Barbaros Jean, viešpataujanti žvaigždės liaudies dainų atlikime, vaidmeny yra Ronės Blakely, gyvenime pati dainininkė - kompozitorė ir profesionalė aktorė. Ji taip natūraliai perduoda nervingą sutrikimą, kad atrodo, lyg šis tikrai ją ištiko ekrane.

Taipgi pirmą sykį išvystame ekrane, ypač šiame dramatišame mėginyje, Lily Tomlin, premiją laimėjusi komedininke, labiausiai žinoma iš "Laugh - In", jos programos televizijoje. Lily, kaip ir Ronė, Henry Gibson, Karen Black, Keith Carradine ir pats Altman, sukūrė patys dainas šiam filmui.

Sekantieji poros tuzinų pasakojime yra Keenan Wynn, Ned Beatty, Geraldine Chaplin (Charlie Crapline duktė), Barbara Harris, Robert Doqui, Atten Garfeld, Scott Glenn, Allan Nichols ir kiti. O pagaliau imant pažodžiui, bent tūkstantis tos paprastos minios, gerųjų piliečių, kurie gyvena, myli, laimi ir netenka gyvenimo tikslo Nashville. Altman prisivil'ėjo daugel vietinių piliečių suvaidinti save pačius ir jie tai mielai atliko.

Tomo, vieno iš "rock and roll" trio, rolėje matome Keith Carradine, Tom labiau žinomas moterų viliojimo lauke, negu pasizymis savo balsu ar muzika. Kai jis dainuoja sausak'raoje kavinėje, net ketvertas moterų publikoje (Lily Tomlin, Shelley Duval, Geraldine Chaplin ir Christina Raines) yra užtikrintos, kad jis dainuoja tikrai jai vienai.

O įjungus čia ir Keith ir jo paties parašytą dainą "I'm Easy", ši scena pasidaro ypač pulsuojanči ir galtinga.

Ir taip "Nashville" sprogata prieš žiūrovo akis, kaip fejerverkas, triukšmingai ir spalvingai. Filmas

Simpoziumo "Pasaulinis atostigis ir lietuvių įtampa" dalyviai LFB studijų savaitėje Kennebunkporte. Iš kairės į dešinę: A. Sabalis, V. Vaitiekūnas, stud. J. Kuraitė ir dr. J. Gimbutas. Nuotr. K. A.

"ATEITIES" ISTORIJS MONTAŽAS

"Ateitis, 1911-1934" jau parašyta. Tai montažas, susidedantis iš skaidrių, magnetofoninių juostų įkalbėto teksto ir muzikinės palydos. Tekstą ir iliustracijas iš praėjusių "Ateities" komplektų parinko dabartinis "Ateities" vyr. redaktorius kun. Kęstutis Trimaškas. Kiti žurnalo redakcijos nariai talkininkavo. Jonas Kuprys padarė skaidres. Redaktorė Aldona Zailskaitė pritaikė muziką. Jurgis Bradūnas, Marija Eivaitė,

yra juokingas, liūdnas, patetiškas, analitiškas, neišsprendtas, pagaunąs ir įautrus — viskas tuo pačiu momentu: mažiau patyrusio režisieriaus rankose tai būtų tikra painiava. Tačiau Altmano režisūra padarė jį unikumu. Ir išskaitytį jame, ką tik nori. Viso jame apstu. Net ir labiausiai išsiblaškęs stebėtojas suras politinę, socialinę, moralinę, psichologinę gyslelę ir visą aibę kitų.

O lietuviškai publikai ar patiks? Kaip "The American Graffiti" kelerą metų amerikiečių ant rankų nešojamas filmas, šaltai ir abejingai buvo stebimas lietuvių, taip ir šitas kažin ar suvirpina lietuviškas širdis? Noris! čia sutikti su žinomo laikraštiniuko Bob Greene nuomone.

Jis, ne filmų kritikas, Chicago Sun-Times atspausdino ilgą straipsnį apie Nashville. Anot jo filmų kritikė ir d'edėl Marion Brandi gerbėja Pauline Keal (toji pati, kuri išgarsino "The Left Tango in Paris") išgyrė Nashville. Jos žodžius pasigavo, per visą kraštą paskleidė ir kartojti kiti kritikai. O anot, B. Greene, filme atvaizduoti amerikiečiai kvaili, bukapročiai, moraliniai iškrupę, dvasiniai smukę. Žodžiu, pasijuokta, pasityčota iš amerikiečių. "Iš mūsų pačių", tvirtina Greene. Ir žinant, kad tai satyra, kritikas yra dalinai teisus. Laimėjimai, moterys ir politika čia taip pristatyti, kad amerikiečiams garbės nedaro. Gražu pasijuokti iš savęs, bet filmas ne vaikams ir ne jaunuoliams.

Petras V. Kisielius ir Aldona Zailskaitė įkalbėjo tekstą.

Garsas buvo įrekorduotas magnetofoninė juoston Audriaus Regio Margučio radijo stoties aparatais. "Ateitis, 1911-1934" rodo pirmąją žurnalo istorijos dalį (kitų dalių tekstai ruošiami), sudarytą iš trijų mažesnių dalių: 1. Ateitis uždega, 1911-1917; 2. Tėvynę ginant, 1918-1923; 3. Besiruošiant gyvenimui, 1918-1934.

Šis montažas bus rodomas ateitininkų jubiliejinėje stovykloje rugpjūčio 27 d. Tai dabartinės "Ateities" redakcijos dovana ateitininkijai, jai švenčiant 65 m. sukaktį.

PROF. DR. JUODEIKIUI 75 M.

Ekonomistas prof. dr. Vladas Juodeika rugp. 25 d. sulaukia 75 m., amžiaus. Kėdainiškis, buvęs savanoris laisvės kovose, Graze gavo doktoratą, parašęs disertaciją apie žemės reformą Lietuvoje. Buvo Finansų ministerijos, Valstybės Tarybos referentas, kainų tvarkytojas, Pramonės dep. direktorius, Vyt. Did. univ. filosofijos fak. asistentas. Atvykęs į JAV dėstė kolegijose, kol tapo Portlando univ. (Oregon) profesoriumi. Rašė įvairiuose žurnaluose ir laikraščiuose, vienas iš Politinių ir socialinių mokslų instituto steigėjų, 1937-1940 knygų leidyklos Žinijos pirmininkas.

UŽ LIETUVĄ KOVOJĘS ANDRIOLI

Dailininkas tapytojas Mykolas Elviras Andrioli, 1863 m. sukilimo dalyvis, yra miręs 1895 m. rugp. 23 d., taigi šiemet 80 m.

A. TVERAS
LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBES
Pardavimas ir taisymas
2646 W. 69th Street Tel. RE 7-1941

5 1/4% HIGH RATES 7 1/2%
PER ANNUM PASSBOOK ACCOUNTS
PAID QUARTERLY AT
BRIGHTON FEDERAL
SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
HIGHEST RESERVES
4071 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
TEL.: LA 3-8248
(WEST OF CALIFORNIA AVE.)

PER ANNUM certificates \$5000 or more 4 year min.
PER ANNUM certificates \$1,000 or more 1 year min.

Robert Speller, kaina ,2 dol. 50 ct. Leidinys dar mūsų nepasiekė ir šiuo tarpu neįmanoma ką pasakyti apie jo vertę.

MIRĖ RASYTOJAS SHORT

Luke Short, 67 m. amerikietis rašytojas, kurio romanų ir apysakų skaitytojai išpirko milijonus, mirė Aspene, Colo., sulaukęs 67 m. Mirė vėžiu.

WAGNER and SONS
TYPEWRITERS, ADDING MACHINES AND CHECKWRITERS
NAUJOS — NAUDOTOS
Nuomoja, Parduoda, Taiso
Virš 50 metų patikimas jums patarnavimas
5610 S. Pulaski Rd., Chicago
Phone — 581-4111

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGEJAMS

Daug sutapysite pirkdami čia įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidaryta pirmą ir ketvirtą vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Tel. PProspect 6-8998
Chicago, Illinois, 60629

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. B. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

VALANDOS: ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta
ANTRAD. ir PENKTAD. — 9 v. r. iki 5 v. vak.
PIRMAD. ir KETVIRTAD. — 9 v. r. iki 8 v. v.

7 3/4% Mokamas už 6 m. sertifikatus. Minimum \$1,000	6 1/2% Mokamas už 1 m. sertifikatus. Minimum \$1,000	5 1/4% Mokamas už investavimo sąskaitas
---	---	---

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami kas 3 mėnesiais.

Papročių ir pažtūrų paminklai yra pastoveami už medžiagines iškasenas. Tai suprato Ovidijus. Ši tiesa ypač galioja pasakoms. Jose yra galimi nemažai sėkmingi kasinėjimai, negu žemėje.

Vytauto Bagdanavičiaus KULTURINĖS GELMES PASAKOSE II knyga

yra nuotykinga ekspedicija į proistoriją. 357 psl. Kaina 5 dol. Knyga gaunama Drauge ir pas platintojus. Liet Knygos klubo nariams trečdaliu pigiau.

PIGIAUSIA KELIONE Į GIMTĄJĮ KRAŠTĄ
Savaitės EKSKURSIJA Lietuvoj
TIK — \$679.00
(lėktuvais, viešbutis, maistas)

Ekskursija išvyksta iš Bostono ir New Yorko
RUGSEJO 25 D. IR SPALIO 16 D.
Dar yra vietų. Vietų skaičius ribotas.

Prie šių grupių galima jungtis ir iš kitų miestų — Chicago, Clevelando, Detroito, Pittsburgho, Philadelphiajos, Los Angeles ir kitur.

Norintieji gauti daugiau informacijų prašomi kreiptis į

ALGIRDĄ MITKŪ,
8 White Oak Road
Newton, Mass. 02168
Tel. (617) 969-1190

arba

Galaxy Tour & Travels
141 Linden Street
Wellesley, Mass. 02181
Tel. (617) 237-5502

Iš kitų miestų galima skambinti Collect dienos metu Galaxy Tour & Travels arba Algirdui Mitkui po 4 valandos po pietų.

Prašome pasinaudoti šia puikia proga taip pigiai aplankyti Lietuvą.

